MADELEINE GREY

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THUR EYSSEN

Πάνε ἐπάνω κάτω δέκα χρόνια, πού πρωτἀκουσα τὄνομά της κι' αὐτὴν τὴν ὥρα. "Οπως καὶ τώρα, ἦταν καὶ τότε περιστατικὴ ἀπ' ἐδῶ καὶ μᾶς εἶχε δώσει σὲ δυὸ βραδυὲς δείγματα τῆς παράξενης τέχνης της. Τὶς ὕβρεις πολλὰ μᾶς μοιάτορες, τὶς ὕβρεις νόστιμες ἱστορίτσες, τὶς ὕβρεις ἐξυπνες σάτυρες, τὶς ὕβρεις πνευματώδεις Διαβολιές, τὰ ὕβρια συγκινητικὰ δραματάκια, παρμένα ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τοὺς πόνους της, ἀπὸ τὴν ζωή καὶ τὸ θλιβερό της τέλος. Δὲν θυμοῦμαι πιὰ τώρα λεπτομέρειες. Ἀλλὰ τί σημασία μπορεῖ νἄχῃ αὐτὸ ἀφοῦ μοῦ μένει ἡ ἐντύπωσις. Μιὰ ἐντύπωσις ἀπὸ κάτι ἐντελῶς ἐξαιρετικό, ἐντελῶς προσωπικὸ καὶ μὲ ἀφάνταστη γοητεία.

Αὐτό, ὅπως εἶπα, συνέβη πρὶν ἀπὸ δέκα χρόνια. Καὶ βέβαια τὸ παρασμα τοῦ καιροῦ γιὰ κανένα μας δὲν εἶναι εὐχάριστο· λιγώτερο ἀκόμα γιὰ τὸ ὡραῖον φῶλον καὶ ἐλάχιστα γιὰ τοὺς τραγουδιστὰς γιὰ τοὺς ὁποίους σημειώνει τὶς περισσότερες φορὲς τὸ ὄδυνηρὸ τέλος μιᾶς περίφημης καριέρας. Καταλαβαίνετε τώρα πῶς ὕστερα ἀπὸ δλα αὐτὰ ἡ σκέψις «πῶς θὰ ξαναντικρύσωμε ἀραγε τὴν Γκραίην» μ' ἐβασάνιζε κάπως.

Καὶ γι' αὐτὸ ἴσως ἦταν ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ χαρά μου μεγαλύτερη ὅταν ἀπὸ τὶς πρῶτες νότες διεπίστωσα, ὅτι τὸ ἄστρο της ὄχι μονάχα δὲν ἤρχισε νὰ ὠχριᾷ, ἀλλὰ ἀκτινοβολεῖ λαμπρότερο ἀπὸ πρίν. Πραγματικῶς αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἡ Γκραὶη βρίσκεται σ' ἕνα σημεῖο, ποὺ ἀσφαλῶς δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ὑπερβῇ. Δὲν γνωρίζω κανένα καὶ καμμίαν ποὺ νὰ τὴν φθάνῃ στὸ εἶδος της. Μόνο μιὰ φορὰ ὑπῆρχε κάτι παρόμοιο. Ἡ Yvette Gilbert, ἡ ἀλησμόνητη, ποὺ σήμερα πιὰ μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ γυναῖκα - θρῦλος καὶ ποὺ γάρις στὴν προσωπικήν της μεγαλοφυΐα ἐξύψωσεν εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερης τέχνης τὸ ἰδιότροπο εἶδος τοῦ «χαρακτηριστικοῦ τραγουδιοῦ».

Εἶπα: ἦταν κάτι παρόμοιο. "Οχι ὅμως τὸ ἴδιο. Γιατὶ ἡ Gilbert ἦταν καθαυτὸ Diseuse. Δὲν τραγουδοῦσε ποτέ, παρὰ ἀπήγγελλε, διγτόταν, σκιτσάριζε. Καὶ τὸ ρεπερτόριό της ἀπετελεῖτο μόνο ἀπὸ τὶς μικρὲς ἐκεῖνες σκνσονέττες, ἀπὸ λαϊκὰ τραγουδάκια, ποὺ ἦταν γνωστὰ σ' ὅλους. Ἐνῷ ἡ Γκραίη καλλιεργεῖ πρὸ πάντων τὸ σύγχρονο καλλιτεχνικὸ τραγούδι. Ὥστε ἡ ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο δὲν πρέπει ν' ἀναζητηθῇ εἰς τὸ εἶδος ποὺ μᾶς δίνουν ἀλλὰ μᾶλλον στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον μᾶς τὸ προσφέρουν, εἰς τὸν τρόπον καὶ τὸ στὺλ τῆς ἀποδόσεως, ποὺ ἡ κάθε μιὰ μὲ τὰ δικά της μέσα ἐξύψωσε σὲ ἀνώτατο σημεῖο ὑβρίλης τέχνης.

Τί εἶναι λοιπὸν ἀκριβῶς ἡ Γκραίη; Ἀοιδὸς βέβαια δὲν εἶναι γιατὶ ἡ φωνή της εἶναι πολὺ μικρή. Diseuse; Μὰ κι' αὐτὸ δὲν εἶναι γιατὶ τότε πάλι τραγουδεῖ πολὺ ὡραῖα. Πραγματικῶς μιὰ ἀπὸ τὶς ἰδιοτυπίες τῆς ἀληθινὰ παράξενης αὐτῆς γυναίκας εἶναι, ὅτι μὲ τὴ μικροσκοπικὴ της φωνοῦλα μπορεῖ — ὅπου εἶναι ἀνάγκη — νὰ δώσῃ ἕνα belcanto μὲ ὅση τολλάχιστον ἐπιτυχία θὰ μᾶς τὸ ἔδινε καὶ μία, ποὺ θὰ ἦτο μόνον ἀοιδός.

Ἀλλὰ ἀφοῦ δὲν εἶναι οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο, τί εἶναι τέλος πάντων; Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὸ κάποιο ὡρισμένο ὄνομα., Μπορεῖ μόνον κανεὶς νὰ δώσῃ μιὰ εἰκόνα μιὰ περιγραφὴ τῆς τέχνης της. Ἐν συντομίᾳ λοιπόν: Ἡ Γκραίη ὑποδύεται, σκιτσάρει, ζωγραφίζει, ἀποδίδει τὴν ὑπόθεσιν, τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο ἑνὸς τραγουδιοῦ. Μᾶς μεταφέρει εἰς τὸ περιβάλλον του. Μᾶς βοηθεῖ νὰ παρακολουθήσωμε ἄμεσα, θὰ μποροῦσε μάλιστα κανεὶς νὰ πῇ, σχεδὸν σωματικὰ παρόντες, δλόκληρη τὴν δράσιν του, δλην του τὴν πορείαν. Δὲν ἀκούμε μονάχα αὐτὸ ποὺ τραγουδεῖ. Τὸ βλέπομεν. Ἡ ἠχητικὴ ἐντύπωσις θάλεγα μετουσιώνεται σὲ ὀπτασία τόσο ἀπίστευτης παραστατικότητος, ὥστε ν' ἀναρωτιόμαστε ὕστερα, ἂν ἦταν ἕνα δραμα, ἢ μία πραγματικότης αὐτὸ ποὺ ἀκούσαμε καὶ... εἴδαμε!

Καὶ πῶς τὸ κατορθώνει; Μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς τεχνικῆς εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ὁμιλίαν, ποὺ ἐγγίζει τὰ ὅρια τοῦ φανταστικοῦ, μὲ μιὰ ἱκανότητα μιμικῆς τοῦ προσώπου, τῆς ὁποίας ἡ ὑποβλητικὴ δύναμις εἶναι ἀνυπέρβλητη καὶ ἀκαταπόνητη.

Καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ τεχνικὰ μέσα. Τὸ μυστικὸ ὅμως τῆς ἀποδόσεώς της κρύβεται ἐκεῖ ποὺ βρίσκεται τὸ μυστικὸ κάθε δημιουργικῆς προσωπικότητος. Γεννιέται ἢ ὄχι κανεὶς δημιουργικός. "Ολα τὰ ἄλλα — μ' αὐτὴ τὴ βάση — ἐξηγοῦνται μόνα τους.

Βρίσκω περιττὸν νὰ ἐκταθῶ ἐδῶ σὲ λεπτομέρειες. Εἶναι ἀδιάφορο τί τραγουδεῖ ἡ μεγαλοφυὴς αὐτὴ γυναῖκα, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Γαλλικὸς πολιτισμός, στὴν λεπτότερή του ἔκφραση καὶ τὸ βαθμόνιον τῆς φυλῆς της συνεργάζονται ἐν θαυμαστῇ ἁρμονίᾳ.

Αἰσθάνθηκαν καὶ ἐξετίμησαν ἐδῶ ἀρκετὰ τὴν εἰδικότητά της; Δὲν ξέρω. Στὴν ἀντίληψί μας γιὰ τὸ τραγοῦδι εἴμαστε ἀκόμη κάπως ὀπισθοδρομικοί. Ἀγαποῦμε τὴν «aria pomposa» καὶ τὴν ἐποχή της. Θέλουμε ν' ἀκούσωμε φωνή. "Οσο παχύτερη καὶ ἀρθονώτερη τόσο καλύτερα.

Γιὰ ὅσους ὅμως βρίσκουν εὐχαρίστησι σὲ μιὰ τέχνη λεπτότερη, σ' ἕνα τρόπο μουσικῆς, ποὺ παρνᾷ σὲ κάποια σφαῖρα ἀποκλειστικὰ πνευματική, οἱ δυὸ βραδυὲς τῆς Madeleine Grey ἦταν μιὰ συγκίνησις ἀπολύτως ἐσωτερική, τελείως ἐνδόμυχη.

ALEX THURNEYSSEN